

משולחן הפוסקים

יו"ל ע"י מרכז הוראה והלכה "לשכת הפוסקים" ביתר עילית
לזכרו הטוהר של פוסק הדור רשכבה"ג מרנא רבינו יוסף שלום אלישיב זצוק"ל
בנשיאות מורן ורבנן גדולי ישראל, חברי הביד"ץ ורבני העיר שליט"א

לשכת הפוסקים
שע"י ישיבת
רבינו יוסף שלום
לזכרו הטוהר של פוסק הדור מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל
02-5333755

דינים והנהגות ראש השנה תשפ"א היכלי בתי הוראה לשכת הפוסקים ביתר עילית בנשיאות רשכבה"ג מרן שר התורה ח קניבסקי שליט"א

בשנה זו חל יום א' של ר"ה בשבת ולכן ישנם כמה דינים מיוחדים הנהוגים בשנה זו, (ודינים מיוחדים עקב הקורונה)

נכתב: ע"י הגר"ב גייקוב

יא. לא ידליק את הנר הגדול של שעווה המיועד להבדלה, כיוון שאסור לכבותו ויכול להשתמש 'בנרונית' קטנה וישאירה דולקת ויוצא י"ח גם בפתילה אחת בברכת מאורי האש. ומותר לקחת ב' גפרורים ולהדליקם מהנר נשמה הדלוק, ולאחר שבירך, יניחם בתוך הכוס של הנר נשמה עד שיכבו מאליהם. ועי'ז ירוויח שיהיה 'אבוקה'. וכן מותר ליקח גפרור ולהצמידו ללהבה דולקת כדי לברך על אבוקה ולא נחשב 'לנר של בטלה', (ואע"ג 'דאבוקה' היא רק מצווה מן המובחר כמ"ש השו"ע סי' רח"צ, מ"מ כל שעושה לחבוב מצווה, אי"ז דומה לנר של בטלה ושרי, וכמ"ש המ"ב סי' תקיד ס"ק ל. וכ"פ הגרשז"א שש"כ פרק ס"ב הערה ל"א).

יב. מותר לטלטל הנר בכדי להביאו לשולחן, ויזהר לטלטלו בנחת באופן שלא יכבה ובמקום שאין הרוח שולטת. (רמ"א תקיד ס"ג).

יג. פלטה העומדת על גבי הגז, ורוצה לבשל לצורך החג, מותר להזיזה ולטלטלה ביו"ט אפילו היא דלוקה, וה"ה ב'בלעך" (פח לכיסויי הלהבות) המכסה את הגז, מותר להוציאו לצורך בישול ביו"ט. (רמ"א סי' תקט ס"ז ובמ"ב שם,

❁ מקצת הלכות לשנה זו עקב נגיף הקורונה ❁

יד. הגם דמצווה לאדם לטהר עצמו ערב ר"ה, מי שנמצא בבידוד או שחושש ללכת לטבילה במקווה בערב החג, יעמוד תחת ברז המקלחת כ 2-3 דקות (כדי שיעור 12.5 ליטר, ושיעור הזמן - תלוי בלחץ המים שבברז) ברציפות ללא יציאה וחזרה. (מנחת יצחק ח"ד סי' כאוואם אין לו 'טוש', צריך לחפש דרך לתלות את ברז המים, ולא מועיל מה שתופסו בידו, לפי שהיד לא נרטבת.

טו. מי שמתפלל ביחידות את תפילת ראש השנה, לא יתפלל מוסף בשני הימים לפני ג' שעות(שעה: 8:30 - לדעת המג"א) וכן לא יתקע בשופר קודם זמן זה. (שו"ע סי' תקצא ס"ח, ובמ"ב ס"ק טו. ובס'תקפח סק"ב).

טז. נכון שישמע את התקיעות קודם שיתפלל תפילת מוסף, כדי לערבב השטן שלא יקטרג עליו בשעת תפילתו, ואם אין לו משיתקע לו קודם תפילתו, יכוין לשמעם אחר תפלתו. (בית יוסף סי' תקצב בשם הכלבו, מ"ב סק"ז).

יז. נשים הבאות לשמוע התקיעות אחר התפילה, נכון שיעמדו בעת התקיעות, וכן יחיד שהיה אנוס ולא יכל להגיע לביהכנ"ס ושומע התקיעות שלא ע"פ סדר התפילה, צריך לעמוד.(ע"פ הרדב"ז ח"ד סימן כה, מ"ב תקפה ב).

יח. אשה שהיתה רגילה להגיע לשמיעת שופר, והשנה בעקבות המצב נבצר ממנה מלשמוע, לכתחילה תעשה התרה, וכשלא מתאפשר לה להתיר יש להקל גם ללא התרה, (מג"א סי' תקפא ס"ק יב, דגול מרבבה יו"ד סי' ריד. ועי' שעה"צ סי' תקפא ס"ק לג.

א. יש להפריד את גרעיני הרימונים מקליפתם בערב שבת, או בשבת כחצי שעה לפני הסעודה, ואסור לגרגר כמות גדולה כדי שישאר לסעודה אחרת. (רמ"א סי' שיט ס"א, ושכא סעי' יט)

ב. אין לגרגר את הגרעינים ע"י "פורט רימונים" ואפילו כשעושה כן סמוך לסעודה. (דחשיב כברירה בכלי, לפי שמתברר בנקל ע"י הכלי והכלי מיוחד לזה, וה"ז כקנון ותמחוי וכמ"ש בשו"ת אגר"מ ח"א סי' קכד)

ג. בתפילות אומרים יום "זכרון" תרועה. ואם טעה ואמר "יום תרועה", אינו חוזר. (שו"ע סימן תקפב ז, ובמ"ב שם).

ד. אסור לטלטל בשבת את השופר, (דעת פוסק הדור מרן הגר"ש"א, ומרן הגר"ש"ז דהאידינא אין לטלטל כלל אפילו לצורך גו"מ, הובא במ"ב 'דרשו סי' תקפח ס"ה). וכן אין תוקעין אפילו כדי להתלמד, ואין חילוק בזה בין גדולים לקטנים. (שו"ע ורמ"א סי' תקפח ס"ה).

ה. כשחל ראש השנה בשבת המנהג לומר "תשליך" ביום ב' של ר"ה, אחר תפילת מנחה לפני השקיעה

ו. מותר לבקש בקשות פרטיות בראש השנה אפילו כשחל בשבת על כל עניניו הפרטיים, בין באמירת תהילים, ובין 'באלקי נצור' קודם יהיו לרצון האחרון. ויכוון בדעתו שהם לצורך עבודת ה' (מטה אפרים סי' תקפד, ארחות רבינו עמ' קפא בשם החזו"א, הליכו"שפ"א סט"ו, אשר האיש ח"ג עמ' צ,).

ז. בשנה זו נכון לאכול סעודה שלישית קודם זמן מנחה קטנה (שעה: 15:36) כדי שיוכלו לאכול סעודת הלילה לתאבון. (רמ"א סי' תקטס ס"א, ובמשנ"ב ס"ק). וראוי להתפלל מנחה גדולה קודם סעודה שלישית (החל מהשעה: 13:03) ולאחר מכן יאכלו מעט פת. (כה"ח שם. ועי' ברמ"א סי' רצא ס"ב). ומ"מ גם אם אחרו להתפלל או לאכול עד אחר זמן מנחה קטנה, לא יבטלו סעודה ג', אלא ימעטו באכילה. (מ"ב שם סק"ח, עי' ביה"ל שם ד"ה בערב).

❁ קידוש והבדלה ❁

ח. קידוש ליל החג כולל בתוכו הבדלה משבת ליו"ט, וסדר הברכות יקנה"ז היינו, בתחילה ברכת היין, קידוש, נר- היינו "ברכת מאורי האש", הבדלה וזמן ("שהחיינו"). (שו"ע סי' תעג סעי' א' ומשנ"ב סק"א). ואין מברכין על הבשמים

ט. נכון שלא לברך ברכת "מאורי האש" על "נר נשמה" שהדליקוהו בכדי להעביר ממנו אש לכל צרכיו, אבל מותר להעביר אש מנר נשמה זה לנר אחר ולברך עליו. (עי' ביה"ל סי' רח"צ ד"ה נר,

י. נכון שלא לברך ברכת "מאורי האש" על הנרות שהדליקה האשה לכבוד יום טוב. (עי' בבה"ל שם, ונרות יו"ט עשויים גם לכבוד, ובנר הבדלה צריך שהדלקתו תהיה לשם "אור" ולא לכבוד (שש"כ פרק ס"א הערה פ"ט)

יט. מי שאינו יכול לעשות התרה בערב ראש השנה כפי המנהג, רשאי לשמוע את ההתרה דרך הטלפון ויצטרף עמהם ומועיל לו ושמחני גם לדעת השו"ע יו"ד סי' רכח סעי' טז, שפסק כהר"מ דאין להתיר ע"י שליח. שו"ת שבט הקהתי ח"ד סי' רל"ט).

כ. המתפללים בעקבות המצב בשנה זו חוץ לבית הכנסת, ישתדלו בעת התקיעות לא להיות רחוק מבית כנסת ולהתקרב לפתח בית הכנסת כדי שלא יהיה חשש של 'קול הברה' (מ"ב סי' תקפז סק"ז, ובביה"ל ד"ה ואם, שחשש לדעת הט"ז. וע' מ"ב תקפט ס"ק יט). ויקפיד מאד שלא ישמע התקיעות מכמה בתי כנסת יחד בעונה אחת דלא יוצא לדעת השו"ע (כמובא בביאור"ל סוסי' תק"צ)

כא. "תשליך" אפשר לומר גם בבית ליד קערה עם מים ובתוכו דגים, ואם אין לו, הורה פוסק הדור הגרי"ש אלישיב לאומרו ליד מים המחוברים בקרקע. (תקפ"ד 'בדרשו' סק"ח במשנ"ב)

✿ הכנות לחג ✿

כב. יש לחתוך ולהכין בערב החג, מפות שולחן - חד פעמי, שקיות אשפה חתוכות ונייר כסף, ואם לא עשו כן, אין היתר כלל לחתכם ביו"ט. כמו כן יכינו "לחם משנה" המספיק ל - 5 סעודות.

כג. יש להכין מערב יום טוב "נר נשמה" גדול (24 שעות) לצורך הדלקת נרות יום טוב שני.

כד. הנהוגות להדליק נרות יו"ט "בפתיל צף", עליהם להכין לכתחילה בערב יו"ט עוד זוג נוסף של פתילות לצורך ההדלקה של ליל ב' ולתחבם תוך הנקב, (ע"פ שו"ע סי' שיז ס"ב, ובמ"ב ס"ק טז, שו"ע סי' שמ ס"ח. ובפרט שפעמים רבות הנקב מתרחב, וע"כ לכתחילה יש לחוש), ואם לא עשתה כן והנקב פתוח, מותר להכניסם תוך הנקב. (שש"כ פי"ג או' כד בשם הגרשז"א, שו"ת שבט הלוי ח"ט סי' קכח, וע"ש שדימהו לסי' תקט ס"ג)

כה. אין דין הכנת "עירוב תבשלין" בחג זה.

✿ נרות שבת ויום טוב ✿

כו. הברכה ביום הראשון "להדליק נר שבת ויום טוב"

כז. מנהג בני אשכנז כשהאשה מדליקה נרות יו"ט מברכת בברכת "שהחיינו" בעת ההדלקה, וכן יברכו גם ביו"ט השני של החג, וטוב שיניחו בלילה השני של החג בשעת ההדלקה פרי חדש, או שילבשו בגד חדש, ומיהו אינו מעכב. (שו"ע סי' תר ס"ב, ובמ"ב סק"ד) ורשאי הבעל לחזור ולהניח פרי זה בשעת הקידוש ולברך 'שהחיינו'. ובני ספרד נהגו הרבה שאינם מברכות שהחיינו על הנרות של יו"ט, ויוצאות בקידוש של בעליהן

כח. צריכה האשה לדקדק ולשים לב מאד, שלא להדליק את נרות יו"ט שני קודם צאת השבת. (בשעה 19:16 ולדעת ר"ת 19:56)

כט. מיד בצאת השבת מותרת להדליק נרות וכן לעשות שאר מלאכות החג, ובלבד שתאמר "ברוך המבדיל בין קודש לקודש", וקודם לכן אסורה לעשות מלאכת החג. (סימן רצ"ט מ"ב ס"ק לו ובשעה"צ ס"ק מז)

ל. מותר להסיר את הפתילות שכבו ולהניח במקומם פתילות חדשות, ולאחר שהוציאם אסור לטלטלם. (מחצה"ש סי' שח סקי"ח, ומ"ב שם ס"ק לד, הגה' רע"א סי' תק ע"פ מ"ש הרמ"א סי' תקט ס"ז, שש"כ ח"א פי"ג - כא.)

לא. כמו כן מותר לטלטל ולזרוק ביום טוב את פחי "הנרונות" בגמר שימושם. (לפי שראויים לשימוש נוסף, אינם מוקצה).

✿ הכנה מיום טוב ראשון לשני ✿

לב. אסור להכין דבר משבת ליום טוב, ועל כן אין לפרוס מפה ולסדר השולחן, לסדר צלחות וסכו"ם, לחתוך ולהכין סלטים,

לחמם מאכלים אפילו הם יבשים שאין בהם רוטב, לצורך סעודת הלילה. (שו"ע סי' תקג ס"א, ובמ"ב ס"ק ו').

לג. יש מתירים להוציא אחר הצהריים בשבת מתא ההקפאה חלות ושאר אוכלים המבושלים כל צרכם בכדי שיפשירו ויהיו ראויים למאכל בערב מיד ולא יצטרכו להמתין זמן רב, ונכון להוציאם לפחות כשעה או יותר קודם השקיעה. (ע"פ החי"א והמ"ב סי' תרסז ס"ק ומ"מ יש אוסרין, שש"כ פכ"ח פט ושם בהע' ושכן הסכים הגרשז"א זצ"ל,) ואם יפשירו ויהיה ראוי לאכילה לפני השקיעה של שבת לכו"ע מותר להוציא.

לד. אין להתיר להניח לצורך הלילה מאכלים על גבי פלטה כבויה שתידלק כעבור זמן גם אם המאכלים מבושלים כל צרכם ואין בהם רוטב. (דהוי הכנה הניכרת.)

לה. מותר לסדר ולטאטא את הבית באופן שמפריע לו הלכלוך וכוונתו שיראה הבית מסודר לצורך החג. (מג"א סי' ש"ב ס"ק ו',)

לו. וכן אם התלככה מאד ריצפת הבית במשך השבת, מותר לשפוך מים במקום הלכלוך ולנגבם במגב גומי ללא מטלית. (שש"כ פכ"ג סעיף ו', ובמגב שיש בראשו ספוג, אין להתיר כלל, וכן מותר להדיח את בית הכיסא אפילו עם חומר 'אקונומיקה' וכד'.

לז. מותר להכניס למקרר מבעוד יום בקבוקי שתייה ולקררם לצורך הלילה, ובלבד שלא יפרש בפיו שעושה כן לצורך הלילה. (דדמי למ"ש השו"ע סי' שכג סעי' ו', דכלי שתייה מדיחין כל היום שכל היום ראוי לשתייה, ואפ"ל אין צריך לו אלא לכוס אחת כמ"ש שם. ומיהו אין להכניסם סמוך לערב שבת ממש)

לח. אסור לשטוף כלים לצורך סעודת הלילה אם יודע שלא יצטרך לשימושם עד הלילה, כגון, שכבר אכל סעודה שנייה ואינו מתכוון לאכול עוד, אבל קודם שאכל, או אחר שאכל וסבור שיצטרך להם, מותר להדיח אפילו הרבה קערות וכוסות, הגם שאינו צריך אלא לאחד. (שו"ע סי' שכג סעי' ו', מ"ב שם.)

לט. אם יש ריח רע מחמת הצטברות הכלים בכיור, מותר להדיחם בכל אופן. (ע"פ מ"ש המ"ב סי' שב ס"ק יט, שולחן שלמה סי' שכג סעי' ו' סק"ג.)

מ. אם הצטבר בבית כמות גדולה של זבל וגורם ריח רע, או שנמצא במקום או בצורה שמאוס בעיניו מחמת ריבוי הפסולת של החג, מותר לכתחילה ביו"ט לזרקו לפח האשפה שמחוץ לביתו, אולם בלאו הכי, אין להתיר. (שו"ע סי' שח סעי' לד, וברמ"א סי' רעט ס"ב.)

✿ רחיצה ביום טוב ✿

מא. המצטער אם לא ירחץ מחמת הצטברות הזיעה והזוהמא, רשאי לרחוץ בביתו כל גופו במים קרים, או אבר אבר במים חמים שהוחמו מערב יו"ט, ויזהר לנגב שיער ראשו בנחת, ובמים שהוחמו ע"י דוד שמש כבר דנו בהם גדולי הפוסקים ויעשה שאלת חכם, אולם בבתיים שמוחקות בהם מערכות לחימום מים הפועלות ע"י גז או חשמל ובכל פתיחת ברז מים החמים נדלקת המערכת, אסור להשתמש במים החמים ביום טוב. (בשו"ע סי' תקיא ס"ב התיר רחיצת כל גופו בחמין שהוחמו מערב יו"ט, ובהגה' רע"א סי' שכו ס"ד, כתב, דכל שנתחמם מאליהו ה"ז כחום מער"ש, וכ"כ המאמ"ר סי' תקיא סק"ד. וכ"כ הגרשז"א גבי דוד שמש, בשש"כ פי"ד הע' יב, וע"ע הע' כא, וע"י שבה"ל ח"ג סי' לג, וח"ד סי' לא.)

מב. קטנים הרגילים להתרחץ מותר לרחצם ביו"ט אפ"י במים חמים כל גופם. (רמ"א סי' תקיא סעי' ב', מ"ב ס"ק יח,)

מג. אולם אין להשתמש בליפה או ספוג רחצה, אבל מותר להשתמש בשמפו ובסבון נוזלי ללא חפיפת הראש, ולאחר הרחיצה יזהר לנגב את ראשו בנחת. (בא"ח ש"ש פ' פקודי או ח').

זמני פתיחת היכל בית הוראה המרכזי סניף רח' דרכי איש 28
בימי ראש השנה בין השעות 18:15 - 16:30 אחה"צ
צום גדליה צהרים בין השעות 14:30 - 13:00 ערב 21:30 - 19:45